

Psykologförbundets Etikråd:

"Påtvingad handledning vid överträdelse av yrkesetiska principer"

På de årliga nordiska etikrådsmötena får ländernas etikråd möjlighet att diskutera arbetsformer och aktuella ärenden. Här skriver Birgitta Johansson Niemelä från Sveriges Psykologförbunds Etikråd om ländernas olika rutiner vid klagomålshantering.

I praktiken har etikrådets arbetssätt varierat något mellan de nordiska länderna. Arbetet är svårt då målet är att utforma klagomålshanteringsrutinerna så att de inte upplevs som straffande eller dömande utan i stället främjar lärande, utveckling och etisk reflektion.

Det blev en utmaning för oss alla som deltog vid det nordiska etikrådsmötet i Skodsborg 2013 som hade temat "Supervision as Sanction". Hur skulle en påklagad psykolog uppleva att "bli tvingad" till handledning? Problemområden i sammanhanget är till exempel frånvaro av ett fritt val, risk för bristande motivation till förändring, ekonomiska konsekvenser samt frågan om vem som ska ha befogenhet att avgöra utfallet.

Mötet inleddes med en föreläsning av Jan Nielsen, psykolog och associate professor vid Köpenhamns universitet, om handledningens möjligheter och begränsningar: "Control versus alliance". Han tog bland annat upp forskning om hur mycket vi är beredda att avslöja i handledningsprocessen och visade också ett exempel på "Descriptive criteria for professional per-

formance review policy standards" (J M Bernard & R K Goodyear, 2009). Därmed aktualiserades två centrala teman, dels vem vi önskar bli handledda av och det förtroende vi har för handledaren, dels hur handledningsprocessen ska värderas.

Det danska etikrådet, som var värd för det nordiska mötet, har andra förutsättningar att arbeta under än de övriga nordiska etikråden då de endast kan hantera klagomål på icke legitimerade psykologer. De legitimerade psykologerna kan anmälas till det som i Sverige kan jämföras med Socialstyrelsen. Således är det mindre erfarna psykologer som blir föremål för granskning.

Under seminariet beskrev danskarna ett ärende där de föreslagit handledning som sanktion i ett ärende. Exemplet gällde en psykolog som inlett ett förhållande med en patient, vilket initialt såg ut som ett utökat engagemang i patienten och patientens barn. Föresättningen blev inte bra för någondera part och patienten anmälde ärendet till danska etikrådet.

Efter övervägande beslutade etikrådet att föreslå psykologen hand-

ledning som sanktion. Medlemmen accepterade och handledningen avslutades efter 20 timmar, som psykologen själv betalade. Rådet beskrev uppdraget för handledaren med de problemställningar som måste arbetas med under handledningen.

När handledningen avslutats fick rådet skriftliga redogörelser från både handledaren och psykologen och på basis av dessa kunde etikrådet besluta att handledningen var genomförd med ett tillfredställande resultat. Sanktionen gällande utslutning upphävdes och psykologen kunde fortsätta som medlem i Danska psykologföreningen.

Det blev ett tankeväckande seminarium där de nordiska etikråden presenterade sina tankar och reflektioner kring möjligheten att använda handledning som ett verktyg i det yrkesetiska arbetet. Vi kunde begrunda våra teorier och erfarenheter av handledning och på vilka premisser de skulle kunna användas för att öka och utveckla psykologens yrkesetiska reflektionsförmåga.

I Sveriges Psykologförbunds Etikråd har arbetet med att ha reflekteran-

de samtal med påklagade psykologer i allt fler fall kommit att handla om mer än ett enda samtal (läs telefonsamtal). För att hela ärendet ska kunna belysas på ett utförligt sätt har i vissa fall ett flertal samtal ägt rum. Därmed har psykologen i lugn och ro fått möjligheten att nå fram till ett etiskt reflek-

"Målet är att utforma klagomålshanteringsrutinerna så att de inte upplevs som straffande eller dömande"

terande med förståelse för den som klagat och tankar kring det egna agerandet och dess konsekvenser.

Detta sätt att kommunicera är inte handledning i egentlig mening, men det finns moment som överensstämmer. Det som brukar definieras som handledning är dels ett eget val av den person som väntas kunna bidra med utveckling och en förståelse för vad som händer i den mellanmänsk-

liga relationen mellan psykolog och patient, dels en tilldelad handledare som ska bistå i ett utbildningssammanhang med ovannämnda aspekter av lärandet.

I många av ärendena som behandlas i vårt etikråd rekommenderar vi att den påklagade psykologen ska försöka få handledning på sin arbetsplats. Även i det förebyggande arbetet med rådgivning framkommer ofta en brist på kollegialt stöd och handledningsmöjligheter.

Vi i Sveriges Psykologförbunds Etikråd ser fram emot synpunkter på vårt arbete med att stimulera till etiskt reflekterande med eller utan handledning som en del i processen. Tilläggas bör att Etikrådet inte utdelar sanktioner. ●

För Sveriges Psykologförbunds Etikråd
BIRGITTA JOHANSSON NIEMELÄ

REFERENS:

Janine M. Bernard & Rodney K Goodyear (2009).
Fundamentals of clinical supervision.

De nordiska psykologförbunden...

... har sedan 1987 enats om gemensamma yrkesetiska principer. Något senare utarbetade Europeiska psykologföreningarnas federation, EFPA, en gemensam kod, kallad Meta-Code of Ethics.

Dessa principer antogs av Sveriges Psykologförbunds kongress år 1998. Reglerna är betydligt mer allmänna än tidigare versioner och ger därmed en stor tolkningsfrihet.

Det svenska etikrådets arbetsinstruktion, enligt Sveriges Psykologförbunds kongressbeslut från samma år, är följande:

Etikrådet har som en av sina uppgifter att göra utredningar när medlemmars

yrkesetiska handlande har ifrågasatts. Etikrådets utredning innebär i första hand en diskussion med psykologen utifrån det klagomål som inkommit.

Denna diskussion syftar också till ett reflekterande över de etiska frågeställningar som aktualiserats genom klagomålet. Etikrådet har ej att fatta beslut om sanktioner och kommer inte att överlämna något ställningstagande till den klagande.

Om Etikrådet bedömer att psykologen gjort allvarliga avsteg från de yrkesetiska principerna överlämnas ärendet till Förbundsstyrelsen för beslut om eventuell sanktion.

Etikrådet arbetar under sekretess.